

Från Gråbergets topp, fönsterlav (vitmossa i folkmun) i förgrunden och höströda ripbär -en typisk fjällart.

Naturvärdesinventering

av

Skorvdalen 110924-110925

Inventerare: *Lars-Olof Grund*

Inventeringen

Området inventerades 2007 inför planerad anläggning av stugby och slalombacke med tillhörande nedfarter. Sedan dess har anläggning planerats om delvis till helt nya områden. Därför utfördes denna kompletterande inventeringen 24-25 september 2011. Det finns också planer på att bygga golfbana inom det inventerade området men det är inte aktuellt i nuläget (muntlig info Bengt-Eric Lundborg). Området inventerades med GPS och karta som hjälpmedel.

Naturvärdesinventering är en översiktlig inventering där man i första hand eftersöker värdefulla biotoper som t.ex. äldre barrskog, lövrik skog, vedrik skog, sumpskog, rikkärr, m.m. Ibland kan det också vara naturvärden av mindre omfattning som t.ex. ett litet bestånd äldre träd, grova lövträd, en vät, en lodyta med intressant lavflora eller t.o.m. ett enda träd.

I andra hand eftersökts rödlistade arter/signalarter främst lavar och vedsvampar i skogsbiotoper. Eftersöket görs stickprovvis och främst där biotoperna är värdefulla.

Då mängden död ved överlag var liten i tallskogarna eftersöktes särskilt taggsvampar då de t.ex. indikerar skoglig kontinuitet. I fjällbjörkskogen eftersöktes de rödlistade lavarna knottrig blåslav och norsk näverlav men björkarna var nog för unga (kläna och lågvuxna) men kunde inte hittas.

Förklaringar till naturvärdeskategorier

Rödlistekategorierna är hämtade från "Rödlistade arter i Sverige 2010" De mest använda kategorierna sträcker sig från livskraftig till utdöd. I naturvärdesinventeringar brukar 4 kategorier användas:

CR – Akut hotad, löper extremt stor risk att dö ut i vilt tillstånd.

EN – Starkt hotad, löper mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd.

VU – Sårbar, löper hög risk att dö ut i vilt tillstånd.

NT – Nära hotad, arten är nära att uppfylla kriterierna för någon av kategorier ovan, nu eller i en nära framtid.

Annex 2 –arter är arter som listats i Natura 2000 –arbetet, ett nätverk av EU: s mest skyddsvärda naturområden för att hejda utrotningen av arter och livsmiljöer.

S – signalarter efter skogsstyrelsens signalartsflora.

I – indikatorart enligt artdatabankens ekologiska kataloger. I de flesta fall är arterna identiska med skogsstyrelsens signalartsflora. Endast arter som saknas i signalartsfloran anges med symbolen **I**.

Alla **orkidéer** är fridlysta och det krävs dispens från länsstyrelsen för att man ska få exploatera ett sådant område.

Några ordförklaringar

hygge = 0-9 år (obs. en granungskog på t.ex. 15 år kallas ofta hygge)

yngre skog = 10-49 år

medelålders skog = 50-119 år

äldre skog = 120 år - och uppåt

Geografiskt läge

Området ligger cirka 1 mil SO om Vemdalen, Härjedalens kommun i Jämtlands län. Inventeringen innefattar 2 områden, det östra, öster om Skorvan på Gråberget och det västra, väster om Skorvan nedan Gammelnipan, se PDF.

Fågelliv (gäller båda områdena)

Under denna typ av inventering är de intressantaste rödlistade/annex 2 – arterna stannfåglar. Det finns intressanta flyttande arter knutna till våtmarker/fågelsjöar/tjärnar men de biotoperna saknas här. De flesta övriga intressanta flyttande arter är hyggesgynnade t.ex. ortolansparv, göktyta, törnskata, tornseglare, rosenfink m.fl.

Kungsörn, **NT** och **annex 2 –art** hördes under hela inventeringen. En yngre fågel kunde observeras och vid ett tillfälle sågs 2 örnar men sikten var skymd. Gissningsvis var det 1 ungfågel (2 kan inte heller uteslutas) tillsammans med sina föräldrar. De sågs födosöka längs västra sidan av Gråberget. De höll också till i de inre delarna av ravinen Lilldalen, se mer nedan.

En kungsörnsinventerare kan säkert bedöma vilket avstånd till bon de behöver för att inte störas. Om det är full aktivitet i backarna när de anländer i februari- början på mars, och bona ligger för nära anläggningen upphör de häcka i området.

Tretåig hackspett, **NT** och **annex 2 –art** håller till i ravinen, Lilldalen se mer nedan, Lavskrika, **NT** och **annex 2 –art** observerades flera gånger i båda områdena. En art som föredrar äldre

lavrika skogar. Tjäder, **annex 2 –art** stöttes upp i tallskogarna i båda områdena. Dalripor finns på toppen av Gråberget. Över toppen flög 22 korpar. Ytterligare några vanligt förekommande skogsarter noterades.

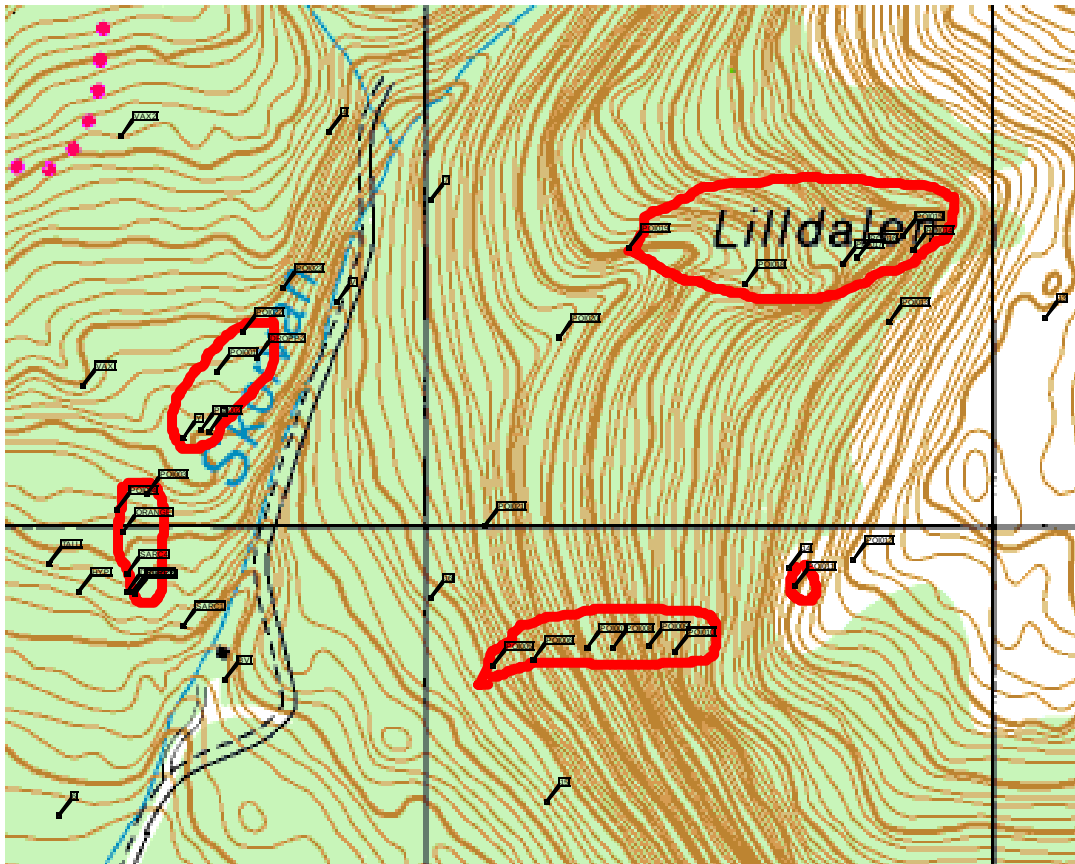
Bedömning fåglar

Kungsörnen är förstås huvudfrågan. Kan man säkra att bona är tillräckligt långt från mänskliga aktiviteter så är det stora problemet löst.

De rödlistade och annex 2 –arterna i området gynnas av äldre barrskog så det är mycket viktigt att dessa områden sparas. De kommer antagligen att missgynnas något av biotopförlusterna i området, då de utnyttjar även medelålders skog. Biotopernas fågelvärde överlag kan bedömas som låga. Lövinslaget är lågt utom björk, de finns inga vattendrag eller tjärnar, myrar, mängden död stående och liggande ved är liten. Miljön är karg och växtligheten ensartad.

Områdesbeskrivningar och naturvärden

Se PDF för områdesavgränsningar av de 2 områdena, öster och väster om Skorvan.

Översikt (grov) alla naturvärdesområden.

Områdesbeskrivning, Östra området

Området ligger i Gråbergets västsida och sträcker sig upp till 900 m ö h vilket är nära dess topphöjd. Terrängen är brant och stenig särskilt i övre området. Området domineras av tallskog och fjällbjörkskog. Det finns lite granskog och enstaka enar, aspar och rönnar. Skogen är mest medelålders och äldre. Det finns också yngre skog och hyggen. I den blockrika terrängen är ofta skogen gles och lågvuxen. Fjällbjörkskogen är dessutom klen. Skogen har brunnit någon gång under 1800 –talet.

Fältskiktet växlar mellan kråkbär-ljungtyp, lavtyp, lingontyp och blåbärstyp. En ravin med äldre granskog finns, Lilldalen och där är växtligheten rikare med lågörtvegetation och större ormbunkar.

De högsta naturvärdena ligger i fläckar med äldre tallskog och ravinen. Det finns också enstaka äldre tallar, 120-150 (200) år utspridda i området.

Naturvärden

Naturvärdena är överlag låga till medelhöga. Några mindre områden har höga naturvärden och bör undantas exploatering, se nedan.

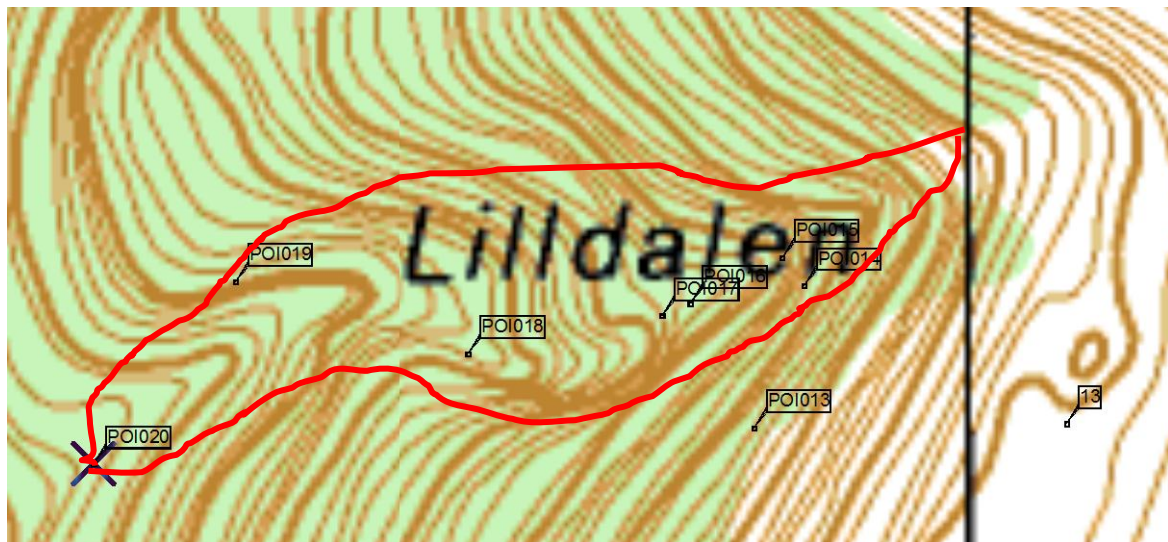
Ravin, Lilldalen

Ravinen har äldre, 100-130 årig mossig granskog. I de inre delarna är skogen äldst och hänglavsrik. Granarna är rätt grova och högvuxna för att vara fjällnära. En del stående och liggande ved finns. Garnlav, *Alectoria sarmentosa*, **NT** förekommer rikligt. Tretåig hackspett, **NT** och **annex 2 –art** provianterade längst in i ravinen där också kungsörn, **NT** och **annex 2 –art** till stor del höll till. Floran är lite rikare med gullris, nordbräken och norsknoppa. Svavelrisk och trol. granrisk finns där som ofta indikerar kalkpåverkan. Ravinen plattas ut västerut och blir mer en svacka, POI020 för att till sist försvinna. Skogen blir också yngre mer västerut och floran blir mer trivial av blåbärstyp och lingontyp.

En brunbjörn hade grävt sönder en myrstack i ravinen.

Det finns också fina klippor i ravinen som rovfåglar kan häcka i. Inga spår av häckning syntes på NV- vända sidan. De väljer säkert en mer sydvänd sida av dessa klippor.

På kanten av ravinen finns dvärgbägarlav, *Cladonia parasitica*, **NT** på en tallåga. Arten är tidskrävande att leta men många liknande substrat finns, så det är sannolikt att den är spridd i dalgångens tallskogar både i östra och västra inventeringsområdet.

Ravinen Lilldalen med äldre granskog och rödlistade arter.

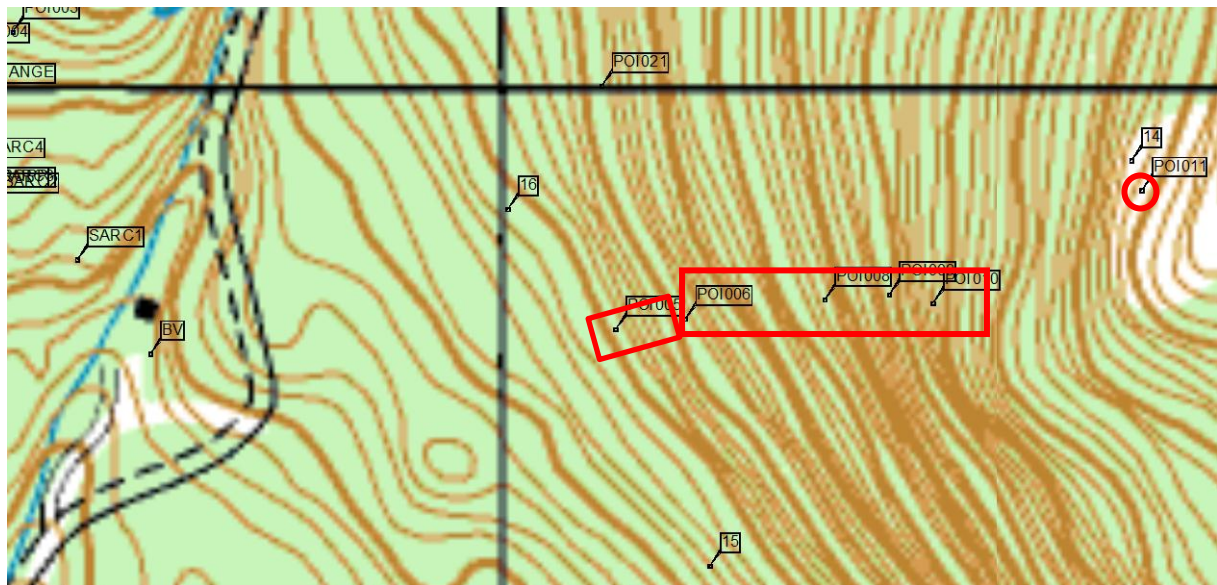
POI014, x 6921484 y 1407854	dvärgbägarlav, <i>Cladonia parasitica</i> , NT
POI015, x 6921511 y 1407834	tretåig hackspett, NT
POI020, x 6921329 y 1407228	ravinen planar ut och försvinner

Äldre tallar i den östra delen

POI005, hygge med kvarlämnade äldre frötallar, kan gärna sparas.

POI006, POI008-010, äldre tallskog, 120-150 år med en del död ved, sparas. Signalarten dropptaggsvamp, *Hydnellum ferrugineum* finns här.

POI011, några riktigt gamla tallar > 250 år, strax utanför anläggningsområdet.

Skala 1:5000, den lilla **västra rektangeln** hygge med frötallar och den större **östra rektangeln** äldre tallskog. **Cirkel** längst i öster riktigt gamla tallar minst 250 år säkert ännu äldre, se foto.

POI005, x 6920756 y 1407116	frötallar
POI006, x 6920767 y 1407185	äldre tallskog
POI008, x 6920787 y 1407324	äldre tallskog
POI009, x 6920789 y 1407389	äldre tallskog, dropptaggsvamp, S
POI010, x 6920779 y 1407434	äldre tallskog

Bild på en av de äldre tallarna (>300 år) strax utanför anläggningsområdet.

Särskild hänsyn

Spara områdena med äldre tallar. Hygget med frötallarna är mindre viktigt men tallarna kan gärna sparas då de hänger ihop med den äldre skogen ovan. Äldre träd blir en allt större bristvara i våra skogar. De är värdefulla för t.ex. vedlevande insekter och hackspettar. Se också allmän hänsyn för båda områdena.

Områdesbeskrivning, Västra området

Mitten av området genomkorsas av åsar vilket syns dåligt på terrängkartan. Södra området är något flackare och NV delen mot Gammelnipan är brant och blockrik. Området består till stora delar av yngre och medelålders tallskog, ibland uppblandat med gran. De finns också lite äldre tallskog, medelålders granskog och hyggen. Förutom björk finns få lövträd och en förekommer fläckvis. En mindre delvis öppen blöt vitmossemyr finns. Floran där är trivial med ljung, odon, kråkbär, flaskstarr m.fl.

Den mindre myren med bl a starrvegetation.

Floran är trivial i hela området med fältskikt av lingontyp, kråkbär-ljungtyp, blåbärstyp och fläckar med lavtyp. Vedrester finns från en tidigare äldre skog som t.ex. lågor och stubbar, ibland med brandspår. Nybildningen av ved är liten. Naturvärden finns främst i den äldre tallskogen. Skogen har brunnit någon gång under 1800 –talet.

Bild från ås i norra delen av området med tallungskog, fältskikt av lavtyp och kråkbär-Ljungtyp

Naturvärden

Området närmast Skorvan är sedan tidigare inventerat och undantaget på grund av höga naturvärden. Naturvärdena i nya inventeringsområdet är överlag låga till medelhöga. Äldre tallar finns fläckvis i området. Dels finns 2 mindre områden med mer sammanhängande äldre tallskog och dels finns enstaka äldre tallar i de yngre/medelålders skogarna samt frötallar på hyggen.

De 2 mindre områdena med sammanhängande äldre tallskogväster om Skorvan är värdefulla och ligger dessutom nära varandra vilket borde gynna artspridning. Där finns marktaggsvampar av släktena *Hydnellum* och *Sarcodon* som är mykorrhizabildande och växer i äldre barrskog. När en art finns eller särskilt då flera av arterna marktaggsvampar (utom några trivialarter som inte räknas) växer tillsammans signalerar de höga naturvärden. Dessa arter tål inte slutavverkning. De äldre talldominerade skogarna är magra och ligger på åsar. Inventeringen utfördes sent på hösten. En del exemplar var i dåligt skick, mögliga och delvis ruttna så arter av taggsvampar kan redan ha ruttnat bort. Uppgifterna om marktaggsvamparna är hämtade från skogsstyrelsens signalartsflora.

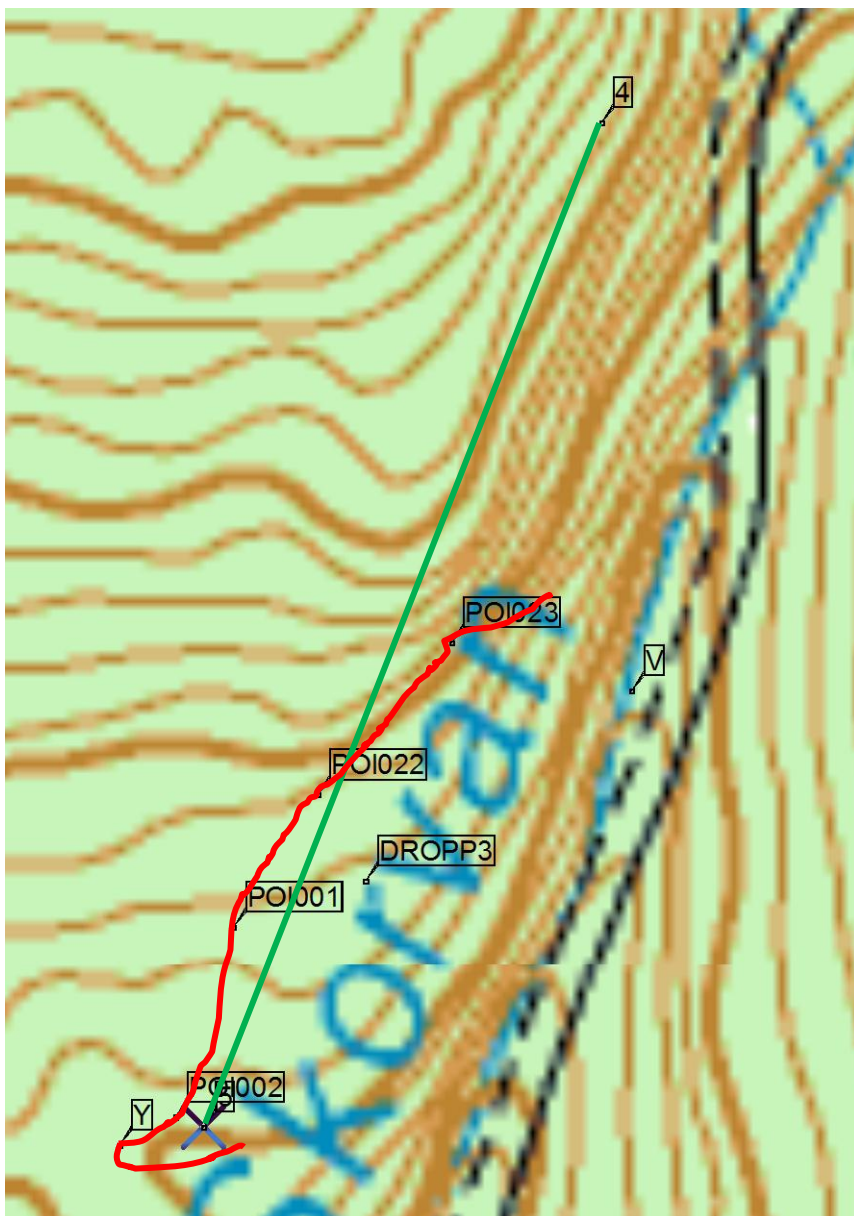
Väster om Skorvan, äldre tallskog 1

Ett träd borrades som såg representativt ut för beståndet. Det finns alltså träd som är äldre. Det borrade trädet var ca 200 år gammalt. Äldre tallskog är bl a värdefull för fåglar, vedlevande arter av t.ex. steklar och skalbaggar, vedsvampar och marktaggsvampar. En signalart dropptaggsvamp, *Hydnellum ferrugineum* hittades rikligt här. Rödlistade taggsvampar finns söder om denna skog och kan även finnas här eller spridas hit.

Det är också värdefullt ur flera synpunkter att denna skog binds ihop med det sparade området med äldre granskog kring Skorvan, bl. a använder vissa fågelarter flera olika biotoper under ett år.

Dropptaggsvamp, *Hydnellum ferrugineum* en korktaggsvamp som tillsammans med andra marktaggsvampar signalerar tallskogar med höga naturvärden.

Skala 1:3000. Grön linje mellan punkt 4 och 5 (vid krysset) markerar östra gränsen för inventeringsområdet och området mot Skorvan är undantaget exploatering. Röd linje visar ungefärlig västra gränsen för äldre tallskog. Y= yttersta gränsen för en ås. Dropp3 = signalarten dropptaggsvamp. Väster om röd linje är det tallungskog.

Y, x 6921154 y 1406568

4, x 6921697 y 1406825

POI002, x 6921170 y 1406599

5, x 6921164 y 1406615

POI001, x 6921271 y 1406630

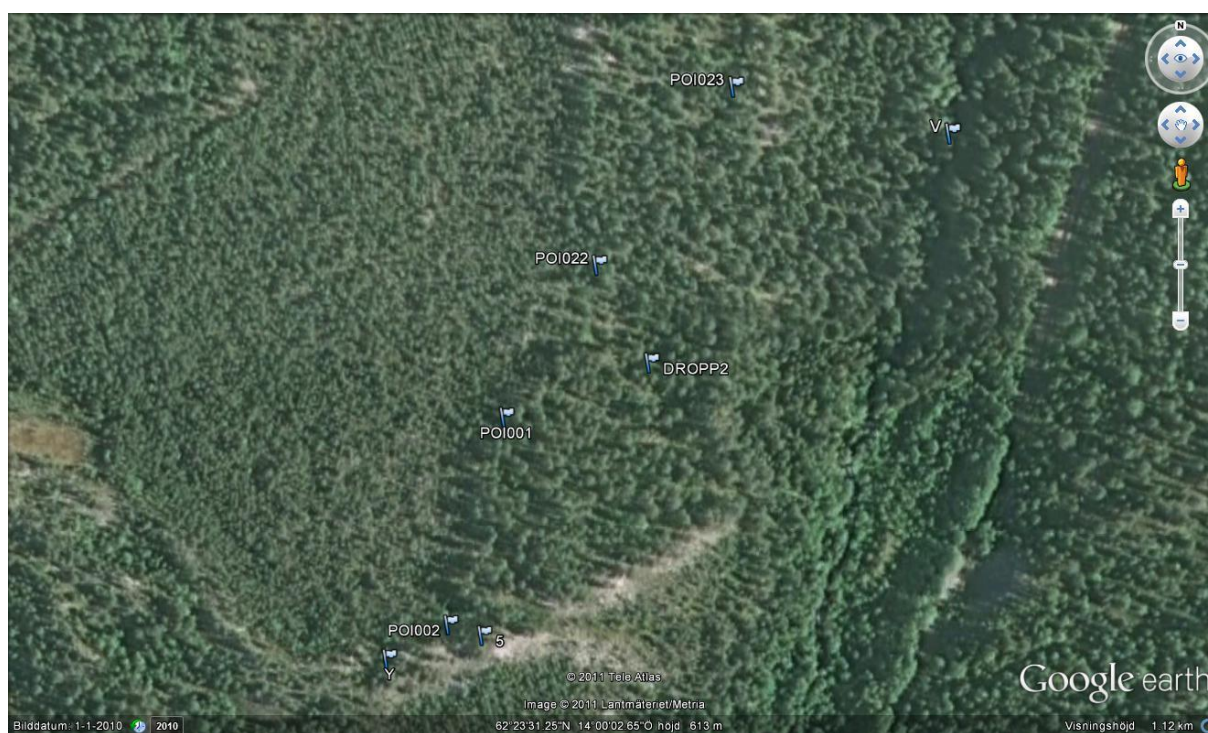
DROPP3, x 6921295 y 1406701

POI022, x 6921342 y 1406677

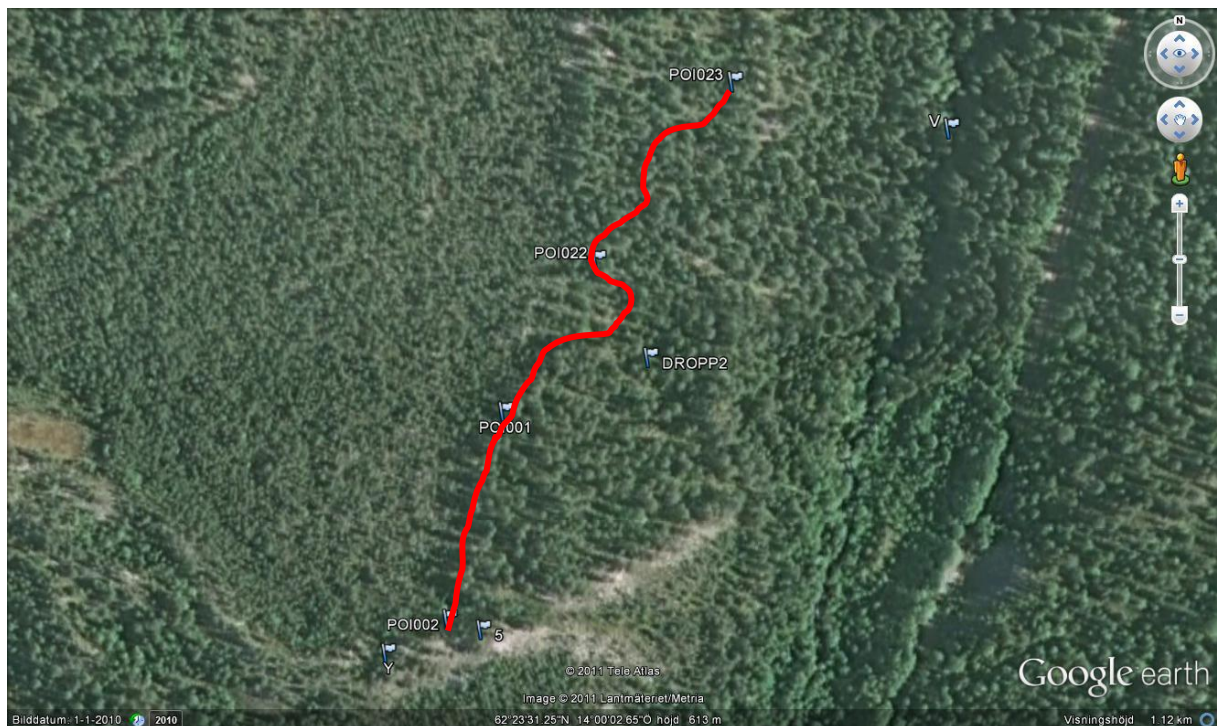
POI023, x 6921422 y 1406743

Miljöbild på den ca 200 –åriga tallskogen.

Punkten DROPP2 heter DROPP3 på kartan ovan. Beståndsgränsen som är markerad med röd linje på kartan nedan syns rätt tydligt på detta satellitfoto.

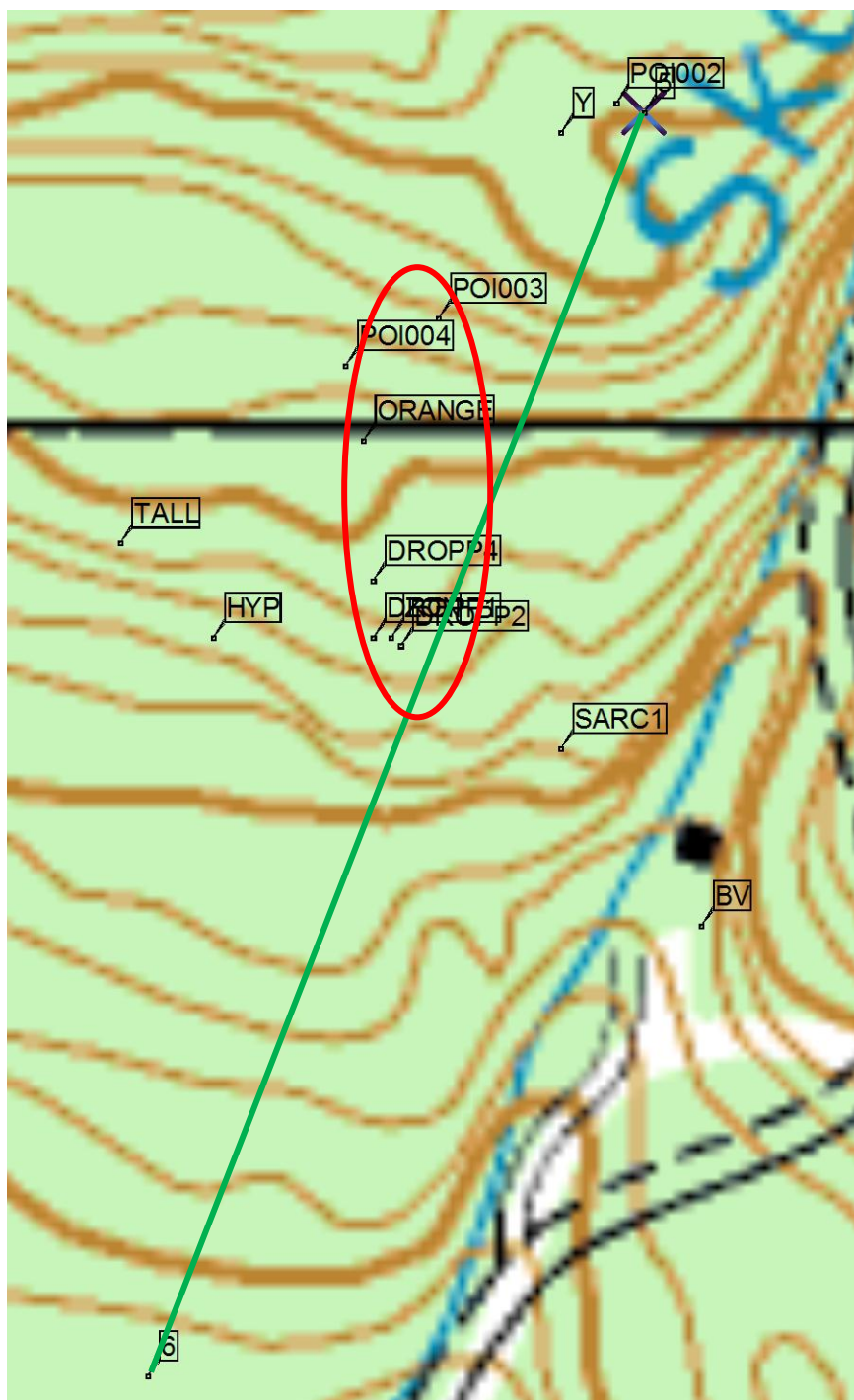
Beståndsgränsen mot äldre tallskog utmärkt med röd linje.

Väster om Skorvan, äldre tallskog 2

Här finns en äldre tallskog på en ås, se karta nedan med riklig förekomst av flera signalarter marktaggsvampar: droptaggsvamp, *Hydnellum ferrugineum*, **S**, punkter med DROPP i namnet markerar ett mindre område med svampen, zontaggsvamp, *Hydnellum conresens*, **S**, punkt ZON, orange taggsvamp, *Hydnellum aurantiacum*, **NT**, punkt ORANGE och Skrovlig taggsvamp, *Sarcodon scabrosus*, **NT**, punkt SARC1 strax utanför inventeringsområdet. Fläckvis finns vedrester i form av lågor och stubbar från en tidigare äldre tallskog. I en svacka nedan åsen finns en äldre granskog med Garnlav, *Alectoria sarmentosa*, **NT**.

Bild på Zontaggsvamp, *Hydnellum conresens*, **S**. Den är zonerad och har ljus kant, fotot ger lite för blåaktig ton. En av signalarterna för barrskog med naturvärden.

Skala 1:3000. Grön linje mellan punkt 5 (vid krysset) och 6 markerar östra gränsen för inventeringsområdet. Innanför röd ellips finns äldre tallskog med signalarter av marktaggsvampar, några är rödlistade. Nära punkt POI003 finns äldre granskog med garnlav, *Alectoria Sarmentosa*, **NT**.

DROPP2, x 6920881 y 1406486

ORANGE, x 6920992 y 1406464

ZON, x 6920887 y 1406478

POI003, x 6921054 y 1406505

DROPP1, x 6920884 y 1406471

6, x 6920491 y 1406348

DROPP4, x 6920917 y 1406470

SARC1, x 6920827 y 1406570

Skrovlig taggsvamp, *Sarcodon scabrosus*, NT, båda bilderna. En av arterna med blå färg i foten.

Särskild hänsyn

Spara de 2 områdena (se rödmarkerade områden på kartor ovan) med äldre tallskog och marktaggsvampar.

Allmän hänsyn för båda områdena

Denna information måste nå fram till dem som utför anläggningsarbetena.

Spara så långt som möjligt frötallar (kvarlämnade tallar på hyggen), grova tallar och grova lövträd.

Flytta hellre på lågor (liggande döda träd) än att begrava dem under t.ex. fyllmassor. Dessa kan hysa rödlistade lavar och vedsvampar. Se till att samma sida som varit uppåt förblir uppåt efter flyttning, annars kan de rödlistade arterna dö.

Spara äldre höga (oftast högre än 3 dm och vanligen 5-20 dm) stubbar, särskilt de brända. Kolflarnlavar finns ofta på dessa. Det finns 2 rödlistade arter *Hypocenomyce anthracophila* och *H. castaneocinerea* båda är **NT** och växer tillsammans men måste skiljas med kemiskt vätska (P). Inget särskiljande av arterna har gjorts under inventeringen då det saknar betydelse.

Stubben på bilden hade kolflarnlavar och då finns lavarna säkerligen utbredda i området, då det finns en hel del brandstubbar.

Exempel på naturvärdesobjekt värda att spara.

Äldre tall i tallungskog.

Grov vartbjörk i granungskog. Värdefull för insekter.

Grov tallåga med dvärgbägarlav, *Cladonia parasitica*, NT, liknande substrat finns i hela dalgången.